پوښتنې:

www.libtool.com.cn

۱- عارضي مد کوم دی؟

۲- عارضي مد ته ولې عارضي مد وايي؟

۳- کلمې مثقل مد کوم مد ته ویل کیږي.

۴- ولې ورته مد مثقل وايي؟

۵- حرفي مثقل مد څرنګه مد دی؟

۶- دغه وجهې ته په مد حرفي مثقل مسمٰی شوی دی؟

۷- کلمی مخفف مد؛

هغه ته وایي چه د مد توری او
www.libtool.com.cn
سبب يې (سکون) دواړه په يوه کلمه

کښې او سکون يې له شده څخه وي

لکه په (الْئٰنَ) کې الف د اولي همزې

وروسته د مد توری او د لام سکون

يې له شده دی له همدی وجهی نه ورته

کلمی مخفف مد وایي .

۸- حرفي مخفف مد؛

هغه مد دی چه د مد توری او

سبب يې (سکون) يې له شده په يوه توري

کښې جمع شوي وي لکه په (ن) کښې

چه د مد توری واو دی په تلفظ کې شته
او سبب يې د (ن) سکون دی دواړه په
يو حرف او هم يې سکون يې له شده دی
نوځکه ورته حرفي مخفف مد وايي چې
تلفظ کښې (نون) لوستل کيږي .

www.libtool.com.cn

پوښتنې :

۱- کلمي مخفف مد کوم دی ؟

۲- ولې ورته کلمي مخفف مد وايي؟

۳- حرفي مخفف مد کوم دی؟

۴- د څه وجهي نه ورته حرفي مخفف مد
وايي ؟

دلین مد

دلین د مد توری دوه دي (واو، یاء) چې په خپله ساکن او د مخکني توري حرکت زور وي نو دلین مد اداکیږي.

دلین د مد سبب هم همزه او سکون دی. لین نرمۍ ته وائي او دا مد هم په نرمۍ سره اداکیږي. دلین د مد مثال چه سبب ئې همزه وی لکه (سُوْءَ) واو ساکن او د مخکني توري حرکت زور دی.

دلین د مد مثال چې سبب یې سکون وي لکه (عَیْنْ) چه د مقطعاتو په

www.libtool.com.cn

په حرفو کښې راغلي (حمٓ ٥ عٓسٓقٓ ٥)
او په (مِنۡ خَوۡفٍ) د وقف په حال کښې .

www.libtool.com.cn

پوښتنې :

۱- دلین مد کوم مد ته ویل کیږی؟
۲- دلین د مد توری څو او کوم دي؟
۳- دلین د مد سبب څه شی دی؟

دمد حکمونه

په لنډ مد به آواز د یو الف یعنی دوه حرکتو په اندازه کش کول کیږي او په اوږد مد به د دری الفو یعني د شپږو حرکتو په اندازه آواز اوږد کړي شي د مد اداء کول په منفصل مد او په هغه چه سبب ئې عارضي سکون وي جایز دی ، او دنورو ټولو مدونو اداکول واجبی او لازمي دي .

پوښتني :

۱- دلنډ مد دآواز اندازه څومره ده؟

۲- داوږد مد دآواز اندازه څومره ده؟

۳- دکوم مد اداکول واجبي او دکوم مد اداکول جایزدي ؟

www.libtool.com.cn

تنوین او ساکن نون

ساکن نون هغه نون ته وايي چې حرکت
www.dbtool.com.cn

(زور، زیر، پیښ) ونلري په مخ او یا
آخر د اسم ، فعل او حرف کې واقع کیږي
لکه مَنْ ، أَنْذِرْ او داسې نور .

تنوین هغه نون ته وايي چه یوازې
د اسم په آخر کښې په تلفظ کښې راځي
نه په لیک کښې او په د غو نښوسره
پیژندل کیږي ـًـٍـٌ دوه زورونه
دوه زیرونه دوه پیښونه لکه عَلِيْماً
عَلِيْمٌ ، عَلِيْمٍ کښې .

د تنوین او ساکن نون حکمونه

تنوین او ساکن نون څلور حکمونه لري:

www.libtool.com.cn

۱- ادغام ۲- اقلاب ۳- اظهار ۴- اخفاء

ادغام په لغت کښې داخلولو ته وايي او په اصطلاح د علم قرائت کښې داخلول دیو توري دي په بل توري کښې په داسې شان سره چه دواړو تورو نه یو شد لرونکی توری جوړ شي اول توری مدغم او دوهم توری مدغم فیه بلل کیږي لکه په (مَنْ یَّوم) نون ساکن وروسته ترې یاء نون په یاء بدل او دواړه دی، دیو شد لرونکې دی، په شکل تلفظ کیږي.

د ادغام ډولونه

ادغام په درې ډوله دی:

www.libtool.com.cn

۱- ادغام متماثلین: کله چې یو توری د تکرار په ډول یو ځای راشي اول ساکن او دوهم حرکت ولري اول په دوهم کښې ور داخل کړي شي او دواړو نه یو شد لرونکی توری جوړ شي لکه په «مَنْ نَّشَآء» کې اول نون ساکن او دوهم نون زور لري اول نون چې نون کښې ور داخل شي دې ته ادغام متماثلین وایي.

۲- ادغام متجانسین: دوه داسې توري چه له یو مخرج نه اداء کیږي یو د بل پسې په

داسې شان موجود شي چه اول ساکن او

دوهم حرکت لري اول توری په دوهم توري

کښې داخل شي لکه په اِذْظَلَمَ چه ذال

www.libtool.com.cn

او ظاء له یوه مخرج نه اداء کیږي ذال

ساکن او ظاء زور لري د ادغام په حالت

کې اِظَّلَمَ لوستل کیږي دې قسم ادغام

ته متجانس ویل کیږي.

۳- ادغام متقاربین: دوه داسې توري

چه مخرجونه یې سره نږدې وي بیود

بل پسې په داسې شان موجود شي

چې اول ساکن او دوهم حرکت ولري

لکه لَبِثْتُمْ کښې چې د ث، ت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

www.libtool.com.cn

مد

مد په لغت کښې کش کولو ته وايي
او د علم قرائت په اصطلاح کښې د
مد په توري له يو الف نه تر دري
الفو پورې د آواز کش کولو څخه
عبارت دی .

دمد توري

د مد توري (واو ، الف ، يا)
دري دي .

مخرجونه سره نږدې دي دواړه يوځای

جمع شوي چې (ث ، ساکنه او (ت) پيښ لري

www.libtool.com.cn

نو (ث ، په (ت) کېنې ور داخل او لبشتم بـه

ولوستل شي او دې ادغام ته متقاربين وايي .

هر کله چې د تنوين او يا نون ساکن نـه

وروسته د يرملون ، (ی ، ر ، م ، ل ، و ، ن) د

تورونه يو توری راشي ادغام کيږي

په شلورو تورو د يمنو ، (ی ، م ، ن ، و

تورو کېنې د غنې سره ادغام او پـه

دوه تورو (ل ، ر) کېنې بې

له غنې څخـه ادغام ادا کيږي لکـه

په مَنْ يَّشَاءُ کېنې له غنې سره

اوپه مِنْ رَّبِهِم کښې بې له غنې ځخه ادغام اداکیږي خو داهم باید واضح شي چه په څلورولفظو (دنیا ، قنوان بنیان او صنوان کښې ادغام نشته بلکه اظهار دی .

غُنّه : له هغه آواز ځخه عبارت دی چه له خیشوم ځخه خارجیږی د غنې مخرج (دوتلو ځای) خیشوم دی .

خیشوم د پزې آخري حصی ته وایي په اخفاء ، ادغام او اقلاب کښې غنه اداکیږي لاکن د (ل ، ر) په تورو کښې نه اداکیږي د غنې اندازه د یو الف سره برابره ده .

www.libtool.com.cn

پوښتنې:

۱- ساکن نون څرنګه نون ته وايي؟

www.libtool.com.cn

۲- تنوين کوم نون دی؟

۳- تنوين په کومه کلمه کې راځي او چیرته موجود يږي؟

۴- د تنوين او نون ساکن څو حکمه دي؟

۵- ادغام څه ته وايي؟

۶- ادغام متماثلين کوم ادغام ته ويل کيږي؟

۷- ادغام متجانسين څه رنګه ادغام دی؟

۸- ادغام متقاربين کوم ادغام ته وايي؟

۹- غنه څه شی ده او له کومه ځايه اداکيږي؟

۱۰- د غنې اندازه څومره ده؟

اقلاب

اقلاب بدلولو ته وايي . له نون ساكن اويا تنوين څخه وروسته چې د (ب) توري راشي اقلاب كيږي ، يعنى ساكن نون اويا تنوين په ميم بدليږي لكه په مِنْۢ بَعْدِ هم مَشَّاءٍۭ بِنَمِيْم اونورو ځايو كښې نون په ميم بدل شوى لوستل كيږي .

www.libtool.com.cn

اظهار

اظهار په لغت كښې ښكاره كولوته وايي اوپه اصطلاح كښې د دوتورو جلا كول دي په داسې شان سره چه هر توري بيل اوښكاره ولوستل شي

کلمه چې د نون ساکن او یا تنوین څخه

وروسته د حلق له توروڼه کوم یو

توری راشي نو اظهار کاوه شي لکه

لِكُلِّ قَومٍ هَادٍ ط اجرا عَظِيماً ، عَلِيمٌ حَكِيمٌ

لَطِيفاً خَبِيراً ط اونوروځايو کښي .

تنوین او ساکن نون له وروستنی تورې

نه سکاره او جدا لوستل کیږي .

www.libtool.com.cn

اخفاء

اخفاء په لغت کښې پټولو ته وايي او د علم

قرائت په اصطلاح کښې د اظهار او ادغام

ترمینځ ساکن نون او تنوین باندې تلفظ

کولو ته اخفاء وايي .

د اظهار ، ادغام او اقلاب د توروته
پرته د هجاو د باقي پنځلسو تورو چه کوم
يو توری د تنوين اويا له ساکن نون نه وروسته
راشي اخفاء اداکيږي .

داخفا توري دادي :

ت ، ث ،ج ، د ، ذ ، ز ، س ، ش
ص، ض ،ط ، ظ ، ف ، ق ، ك

د اخفا مثالونه يَنْصُرُكُمْ ، اَنْصَار
مَنْ ذَالَّذِى ، مِنْ جُوْعٍ او داسى نور
دي .

www.libtool.com.cn

پوښتنې:

۱- اقلاب څه شي ته وايي؟

۲- د اقلاب توري کوم دي؟

۳- اظهار څه شی ته ویل کیږي؟

۴- د اظهار توري څو او کوم دي؟

۵- اخفا څه شي ته وايي؟

۶- د اخفا توری څو او کوم دي؟

د میم ساکن حکمونه

ساکن میم درې حکمونه لري:

۱- اخفاء ۲- ادغام ۳- اظهار

اخفاء: هرکله چه د ساکن میم نه وروسته د (ب) توری راشي اخفاء به اداء کیږي

www.libtool.com.cn

لکه په تَعۡرِفُهُمۡ بِسِيۡمَاهُمۡ کښې چې د ساکن

میم نه وروسته (ب) راغلی او هم دا رنګه

www.libtool.com.cn

په نورو ځایو کښې .

ادغام ؛

کله چې د ساکن میم نه وروسته

بل متحرک راشي اول میم به په دوهم میم

کښې مدغم شی دا قسم ادغام د متماثلینو

د ادغام له جملې څخه دی لکه په اِنَّكُمۡ ،

تَمَاكِثُوۡنَ کښې چې اول میم په دوهم میم

کښې مدغم شویدی .

اظهار ؛

هر کله چې د ساکن میم څخه وروسته د (ب)

ARIC
B
6:42 1
MOE
842 5V.4

په ماین باندی لاسوهل د سر خطر لری!

www.libtool.com.cn

د چاپ شمیر: . . . .

د افغانستان له پاره تعلیمی پروژه

د چاپ حق محفوظ دی

PROPERTY OF
ARIC
Established 1989

د یو اِن اِچ سی آر (UNHCR) په مالی مرسته

چاپونکی: داکبر مطبعه

او م، نه پرته د هجاء کوم بل توري راشي اظهار به کیږي یعنی میم به د بل توري څخه سکاره اوجدالوستل کیږي لکه په:

(اَمْ لَهُمْ سُلْطَانٌ. لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَلِيَ دِين)

او همداسي په نورو ځایو کي.

نوټ: د ساکن میم په اخفاء او ادغام کي غُنه شرط ده.

پوښتني

۱- ساکن میم څو حکمونه لري؟

۲- په ساکن میم کله اخفاء کیږي؟

۳- ساکن میم په کوم حالت کي ادغامیږي؟

۴- د ساکن میم اظهار کله وي؟

www.libtool.com.cn

دا توري په يوه كلمه داسې جمع شوي

دي (واى) دوى نه هغه وخت د مد توري

www.libtool.com.cn

ويل كيږي چه په خپله ساكن يعني حركت

ونه لري او مخكني توري يې له خپله جنسه

څخه وي لكه واو ساكن د مخكني توري

حركت پيښ لكه نُوْحِيْهَا

الف ساكن د مخكني توري حركت زور لكه جَاء.

ياء ساكن د مخكني توري حركت زير لكه سَمِيْع

پوښتني :

۱- د مد لغوي او اصطلاحي معنیٰ څه ده ؟

۲- د مد توري څو او كوم دي ؟

۳- واو ، الف ، ياء په كوم حالت كښي د مد توري

ګڼل كيږي ؟

د مد قسمونه

مد په دوه ډوله دی:

www.libtool.com.cn

۱- لنډ مد (مد قصیر)

۲- اوږد مد (مد طویل)

۱- لنډ مد: هغه مد ته ویل کیږي چې د مد له توري څخه وروسته د مد سبب (سکون یا همزه) موجود نه وي. په داسې حالت کښې به د یو الف په اندازه د مد په توري آواز کش کړی شی لکه په قَالَ، بَصِیْرٌ او داسې نورو ځایو کښې.

۲- اوږد مد (طویل مد)؛

هغه مد ته وايي چه د مد توري څخه
www.libtool.com.cn

وروسته د مد سبب (سکون) او يا

همزه راغلي وي لکه جآء

او داسي نور وځايونو کښي په اوږد مد

به د درې الفو په اندازه آواز کش

کول کيږي.

په قال کښي الف د مد توری وروسته

ترې نه همزه شته او نه سکون نو لنډ

مد به پري اداشي.

۱- په جآء کښي د الف څخه وروسته چي دمد

توری دی همزه راغلې ده نو اوږد مد پرې

اداکيږي،

پوښتنې:

www.libtool.com.cn

۱- مد په څو ډوله دی؟

۲- لنډ مد کوم مد ته وايي؟

۳- اوږد مد کوم مد ته وايي؟

داوږد مد اقسام:

۱- متصل مد: هغه مد ته وايي چه د مد توري او سبب يې دواړه په يوه کلمه کښې راشي لکه په سوْٓ، بَصَآئِرُ، جِيْٓءَ او نورو ځايو کښې.

منفصل مد:

هغه مد ته ویل کیږي چه د مد توری په یو کلمه او سبب یې په بله کلمه کښې راغلي وي لکه په قَالُوْٓا اٰمَنَّا فِیْٓ اٰذَانِهِمْ ، مَآ اُنْزِلَ او داسې نور.

www.libtool.com.cn

د متصل مد اداکول د قاریانو په اصطلاح واجب او د منفصل مد اداکول جایز دي.

۳- لازمي مد: هغه مد ته وایي چه د مد سبب (سکون) لازمي وي لکه په قٓ الحَآقّه ، ولا الضَّآلّین او داسې نور.

پوښتنې:

۱- متصل مد کوم مد ته وايي؟

۲- منفصل مد کوم ته وايي؟

www.libtool.com.cn

۳- لازمي مد کوم ته وايي؟

۴- عارضي مد:

هغه مد ته وايي چه سبب ئې عارضي سکون وي يعني په خپله توری په اصل کښې متحرک وي خود وقف له کبله پرې سکون راغلی وي لکه په نَسْتَعِيْنُ کښې ياء ساکنه مخکې ترې زير او نون متحرک دی پيښ لري د وقف له وجهې

نه عارضي سکون پرې راغلی دی نو

مد هم عارضي دی همداسې په

ګافِرُوُن ، یُوُقِنُوُن او نورو ځایو

کښې .

www.libtool.com.cn

۵- کلمی مثقل مد :

هغه مد ته وایي چه د مد توری

او سبب یې (سکون) دواړه په یوه

کلمه کښې خو سکون په یو شد

لرونکی توری وي لکه په (دآبّة)

او نورو ځایو کښې .

٦ - حرفي مثقل مد:

هغه مد ته وايي چه د مد

www.libtool.com.cn

توری او سبب يې (سکون) دواړه په يوه توري کښې راغلي وي لکه په آلمّ چه لام کښې سکون او د مد توری دواړه راغلي، دي مد ته څکه حرفي وايي چه په يوه توري کي دی او مثقل ورته وايي څکه چه سکون يې په شد لرونکي توري کښې دی. شد سخت او دروند ادا کيږي.

ارزيابي کړي.

۱٤- ښوونکی ته لازمه ده چی د زده کوونکو په منځ کې د ښه نیت او ورور ولی فضا برابره کړي.

www.libtool.com.cn

۱٥- ښوونکی باید خپلو زده کوونکو ته په تدریس کې برخه ورکړي.

۱٦- ښوونکی دی ددرس دمؤثره کیدوپه خاطرخپل زده کوونکي وپیژني.

۱۷- ښوونکی دی ددرس په پای کی زده کوونکو ته دپوښتنو کولو حق ورکړي.

۱۸- ښوونکی دې زده کوونکو ته کورنی وظیفه ورکړي.

۱۹- ښوونکی دې په تدریس کې له محیطي، ساده او ارزانو مواد و څخه ګټه واخلي.

۲۰- ښوونکی دې په داسی ډول د زده کوونکو پوښتنوته ځواب ووايی چی په راتلونکي کي د دوی د پوښتنو کولو استعداد کمزوری نشي.

۲۱- ښوونکی دې زده کوونکي و پوهوي چی ددی کتاب تمرینونه خپلو کتابچوته نقل او هلته دې حل کړي.

د افغانستان اسلامي امارت
د ښوونې او روزنې وزارت
د تأليف او ترجمې رياست

www.fbtool.com.cn

تجويد

د پنځم ټولګي لپاره

PROPERTY OF
ARIC
Established
1989

ليکوال: مولوی دوست محمد «فيضی»

۱۳۷٦ کال

www.libtool.com.cn

تجوید

دپنځم ټولګي لپاره

لیکوال: مولوی دوست محمد «فیضی

کال: ۱۳۷٤ هـ. ش

www.libtool.com.cn

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

په هیواد کی د اسلامي انقلاب له بریالیتوب راوروسته د هیواد په تولنیز رغبنت کې اساسي بدلونونه رامنځ ته شول. له دی اساسي بدلونونو او ټولنیزوڅرګندو غوښتنو سره سم د ښوونې او روزنې وزارت وپتیله چې د ښوونځیو تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې په برخه کې د اسلامي دولت له پالیسیو او اهدافو سره سم د اسلام دسپیڅلي دین پر اساساتو و درولي. له همدې امله نوی تعلیمي نصاب جوړ او د لازمو پړاوونو له تیرولو وروسته په عمل کښی پلی شو.

www.libtool.com.cn

د نوی تعلیمي نصاب پلی کولو دا اړتیا رامنځ ته کړې چې په دغه نصاب کې شامل مضمونونه د نوېو مفرداتو له مخې له سره تدوین او تألیف شي. له نیکه مرغه د جهاد په خوارلس کلنه موده کې د هیواد د اولاد د سمو روزلو په خاطر یوشمیر درسي کتابونه د تعلیمي مرکز له خوا له هیواد نه بهر (پیښور کې) تدوین او تألیف شوي وو. دې کتابونو د حجم او محتوا له مخې د هغه وخت له غوښتنو او شرایطو سره سمون درلود، خو د اسلامي دولت له بریالیتوب را وروسته زمونږ د ټولنې د څرګندو اړتیا وو او په هیواد کې د ښوونې او روزنې د مرکزی سیستم له مخې باید ددې کتابونو په متن او محتوا هر اړخیزه نوی کتنه وشي. له همدې امله د ښوونې او روزنې دوزارت د تالیف او ترجمې ریاست و ګمارل شو چې د تعلیمي مرکز د ماهرانو او لیکوالو په مرسته موجوده کتابونه د نوېو مفرداتو له مخې چې دواړو خوا و مخکې له مخکې چمتو کړي وو، له سره وګوري او په هغو کې لازم تعدیلات او سمون راولي ددی کار لپاره د دواړو لوریو د ماهرانو

او علمي غرو يو ګډ کميسون په کار پيل وکړ.
د کميسون غړو د نوو مفرداتو له مخې له اول ټولګي څخه تر دريم ټولګي پورې په درسي کتابونو له سره کتنه وکړه او په هغو کې د اسلام د سپيڅلي دين له اساساتو، د افغانستان د اسلامي دولت د پاليسۍ او فرهنګي اهدافو سره سم او د افغاني ټولنې د غوره ارزښتونوپه نظر کې نيولو سره، د علمي او فرهنګي معيارونو پربنسټ، په ملي او بين المللي سطح د هيواد د بچيانو د ښوونې او روزنې لپاره لازم بدلونونه راوړل شول. د پورتنيو غوښتنوله مخې يې دمضامينو په مفرداتو له سره په نوې کتنې سره ددرسي کتابونو متن او محتوا اصلاح کړه. په همدې ډول د تعليمي مرکز د مؤلفينو او د تأليف او ترجمې د رياست د ديپارتمنتونو د غړو له خوا په ګډه سره له ٤ څخه تر ١٢ ټولګي پورې په درسي کتابونو نوې کتنه وشوه او په هغو کښې لازم بدلونونه راوړل شول.
هيله لرو چې دا هلې ځلې، پدې سره په پوهيدلو چې د درسي کتابونو تجديد نظر يوه اوږده پروسه او له پلي کيدو څخه مخکې د ازمايښتونو او د تجربو د سرته رسولو مستلزم ده، د کار پيل وي او د لوی خدای جل جلاله په مرسته خپلو سپيڅلو اهدافوته ورسيږو. هيله مند يو چې د هيواد دمحترمو پوهانو، مسلکي شخصيتونو ښوونکو او نورو مينه والو هر اړخيزې مرستې او رغنده وړانديزونه زموږ ددې کار د بشپړ برې ضمانت وکړي.
و من الله توفيق
د تاليف او ترجمې رياست

www.libtool.com.cn

د ښوونکي لپاره لارښود:

۱- ښوونکی باید له پاکو جامو سره ټولګي ته ننوځي.

۲- ښوونکی باید ټولګي ته له ننوتو څخه مخکې درسي پلان ولري.

www.libtool.com.cn

۳- درسي پلان باید د درسي ساعت مطابق جوړ شي.

٤- ښوونکی باید په تدریس کې له ډول ډول روشونو څخه کار واخلي.

۵- ښوونکی باید په ټاکلي وخت ټولګي ته داخل شي.

٦- ښوونکی باید خپل ځان د یو همکار په توګه زده کوونکو ته وروپيژني.

۷- ښوونکی باید ټولګي ته د ننوتو په وخت کی سلام واچوي .

۸- ښوونکی باید د نوی درس په پیل کی بِسمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیم ووایي.

۹- ښوونکی باید د تدریس لپاره ښه فضا برابره کړي.

۱۰- ښوونکی باید دزده کوونکو حاضري واخلي.

۱۱- ښوونکی باید د زده کوونکو کورنی کار وګوري او اصلاح يې کړي.

۱۲- د (کلموا الناس علی قدر عقولهم)مقولی په نظر کې نیولو سره ښوونکی باید د زده کوونکو له سويې سره سم درس ورکړي.

۱۳- ښوونکی باید د تدریس په وخت کې خپل زده کوونکي